

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopenne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri-ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Kedaj pridemo Slovenci enkrat k ravnopravnosti?

[Izviren dopis.]

Vidim nastajati resno vprašanje: Kedaj pa pridemo Slovenci enkrat k ravnopravnosti? Kedaj bomo v državi v šolah in uradih toliko veljali, kakor Nemci in Ogrji? Kedaj bode slovenski groš in vojak v Avstriji povsod toliko veljal kakor nemški? Je li kak pot, ki bi nas privedel v tempelj ravnopravnosti?

Državljanjske ravnopravnosti se godi, kakor vsakej drugej pravici. Ako je vedno in krepko ne terjaš, ne dobiš je nikdar. Občna povestnica in avstrijska povestnica nas učiti, da se državljanjska pravica deli samo po stanovitem terjanju. Nastopimo tudi mi ta pot! Terjajmo pravico svojega naroda povsod, kjer je prilika, z vsemi sredstvi, kolikor jih zakoni dopuščajo. Terjajmo ravnopravnost pri občinskih in okrajnih zastopih; terjajmo jo v raznih zborih; terjajmo jo po društvih; terjajmo jo po narodnih poslancih, terjajmo jo od vseh gospodsk, od najnižjih, do najvišjih! Trkajmo in odpre se nam!

Kadar Slovenec o šolah sliši in se našega nekdanjega šolstva spomni, čudne misli, in čudni občutki mu rojijo po glavi. Nikjer se naša narodnost, nikjer se naš jezik, nikjer se naš dušni razvoj in naša bodočnost nij bolj zanemarjala nego v šolah. Človek se mora zares začu liti, da je kaj takega mogoče bilo. Sveti dar jezika, največje blago človeštva, katero ga loči od živali, teptala je pri nas človeška neumnost, in marsikatera šolmašterska glava se je na vse pretéze trčila ustvarjenje božje previdnosti popravljati! Mnogo primerov, kako se je nekdanj v šolah, in morebiti še sedaj kje, naš jezik grdil in posmehoval, nam

je slovensko novinarstvo razkrilo, in še več takih je naše književnosti neznanih

Naj vam samo dva povem! Rajni dr. Toman, mož rodoljubega srca, je pripovedal na Dunaji v državnem zboru, da so za njega mladih daj otrokom, ki se nijso mogli hitro nemških besedij naučiti, verige s pripetimi krogli na roke obešali, dokier se nijso nemški za silo naučili, in so nekaterim otrokom tudi tablice na vrat obešali, napisane: „windischer Esel.“ To je govoril dr. Toman očito, pred vsem svetom v obraz ministrom in nemškim poslancem. Otvrnimo se od onih gajunih vrtoglavostij in drznih pregrah na zdravo pamet, in božje zakone! Gledimo, da takim časom kmalu odklenka, da se take nesramnosti naše narodnosti in našemu jeziku ne delajo nikoli več!

Pogledimo na novi šolski čas! Najnižja vrsta šol je tako imenovanih ljuških „narodnih“ šol pri farah in kmetskih občinah; one sestajajo navadno iz treh razredov. Za temi prihajajo mestne šole (Stadtschulen), katere imajo po 3 in več razredov, n. pr. po 5 ali celo po 8, in se imenujejo meščanske šole (Bürgerschulen). Višje vrste je srednja šola (Mittelschule), h kateri pripada latinska šola ali gimnazija, realka in realna gimnazija. Cela gimnazija, t. j. z osmimi razredi na pr. na Štajerskem je v Mariboru in v Celji, cela realka v Mariboru, realna gimnazija pa na Ptuj, s četirimi razredi. Posebno učilišče je učiteljsko pripravnišče, t. j. šola, v kateri se učitelji za narodne šole izučujejo. Taka šola je za vse spodnje Štajersko samo ena, v Mariboru.

Zdaj pa se vpraša: Ali so te šole Slovence primerno in koristno urejene? Vsak mi pritrđi: vse te šole nijso tako urejene, da

bi Slovenci od njih popolnega prida imeli. In za to ne, ker se razen nekaterih narodnih šol v njih izključivo z nemškim kakor učnim jezikom podučuje, slovenščina pa je iz njih izpahnela, kakor da bi na spodnjem Štajerskem sami Nemci prebivali, Slovencev pa ni sluha ni duha ne bilo.

Taka uredba pa je Slovincem popolnem neprikladna in njih pridu protivna. Tudi je to, da je iz teh šol slovenski jezik kakor učni jezik izključen, Slovincem velika sramota. Ali veste, koliko je na spodnjem Štajerskem Slovencev in koliko Nemcev? Če najnžje čislo Slovencev postavimo, kar je le mogoče, in najvišje Nemcev, tedaj pride na spodnjem Štajerskem na vsakega Nemca najmenj po dvajset Slovencev. Taka bi bila številka razmera, ako bi vse prebivalce Celja, Maribora in Ptuja Nemcem prištevali, kar pa bi gotovo krivo bilo, in ko bi z druge strani v nemar puščali število onih Slovencev, ki v gradskem okraju stanujejo. Nij li to krivica, če izmej vseh srednjih šol na spodnjem Štajerskem niti jedna nij slovenska? Ali se ne pravi to pristransko delati, če peščica Nemcev vse šole nemške ima, Slovincem pa ni jedne ne pripušča?

To ne sme dalje časa ostati; to se mora kmalu premeniti; ako ne, naše ljudstvo bode vedno bolj ubožavalo; naš trud, naše delo, vse naše prizadevanje ostane brez sadu, brez prida, brez uspeha; mi zaostanemo popolnem za svetom, in na zadnje postanemo delavci v tujem vinogradu.

Da se bode naša mladina mogla v narodnih šolah slovenski s pridom podučevati, treba nam takih učiteljev, ki bodo znali slovenski nauke učiti. Ako učitelj sam ne zna mladini povedati, kar sam zna, odkod se bode

Listek.

Bodálo.

(Noveleta, po L. Bowitschu preložil V. Eržén.)

Voditelj glumačem Charles Vittoire, čegar imé se je nekoč daleč glasilo, je imel mej svojim osobstvom tudi ciganko. To dekletce je bilo zelo umételjno v svojem poslu: znalo je lúčiti bodálo, prijemši je za óst, na sto in več korakov v tarčo takó, da je vselej obtičalo v piki. Baš takisto je ta ciganka zadevala in trgala na svilenih nith razvešene prstene.

A ne samo s to svojo ugíbičnostjo je očarévala Fijorina gledalcev, nje nežno, lepó okroženo oblíče, črno okó sè svojimi dolgimi trepalnicami in temni obili lasjé, kateri so se jej v nebrojnih kodrih vsipali po ramenih, s kratka: nje podoba je imela nekaj demoničnega v sébi.

Fijorina nij bila vsakdanja lepótca, in tudi vélla se nij vsakdanjski. Ponosna Amazona nij nagibala ušés ognjevitim ponudbam laskavih postopačev in zaljubljenih bankirskih sinov.

Le jedincu se je smijalo solnce sreče, jedincu, kateri je šel mimo Fijorinae, kakor ob krasnem vrtu. To je bil grof de la Mare. Pri izhodu glumišča je bil jednoč srečal dekleta ter ga ubranil silnosti nekega neljubega čestitelja.

Za tem sta se sešla v drugo. Grof nij mogel umevati, kakó li je moči, da je bil do sedaj slep o vsej lepoti Fijorininej. Ljubezen je prišla njemu v srce s premagovalno oblastjo.

Tudi Fijorina je bila mlademu zalemu možu menj ponosna in osorna, nego li drugim navadnim zaljublencem.

„Verujem,“ reče nekoč Fijorina, „verujem, da vam je resnica; smatram vas boljším človekom; a mislite, da baš tega, o čemer ste

mi govorili sedaj, nijsem čula, sicer bi vam prepovedala, da me ne pozdravljate v bodoče.“

„Fijorina, imate li v istini takó kamenito srcé, kakor se pripoveduje o vas?“

„Kamenito?“ odvrne Fijorina, „sta li ponos in trdost si jednaka?“

„Dakle ste ponosni, Fijorina?“

„Res, preponosna sem, da bi delala zabavo —“

„Kakó sodite o meni?“

„Dober človek ste; htela sem vam le pojasniti pojem o svojem ponosu. Moje srcé nij trdó; hči jutrovskega rodú vzrastla sem v vročej Španiji in morebiti je moje čuvstvo globóko — preglobóko.“

„Zagonetka!“

„Nehčete me umevati — vi ste grof, jaz — ciganka! Vi imate bele gradí in prostrane šúme, in z lahka zabite nesrečne ljubezni; jaz némam, nego srcé, ako to počí —“

mladina kaj naučila? Kako hoče narodni učitelj deco zemljepisa, prirodopisa, kmetijstva in gospodarstva učiti, ako se nij sam v teh naukih slovenski učil? Kako hočejo učitelji novemu šolskemu zakonu zadostovati, ki toliko predmetov zaukazuje, ako ne znajo otrokom vsega tega prav slovenski dopovedovati?

Zdaj pa pogledimo, kako se naši mladi učitelji tu v svojem pripravnišči podučujejo! Ravno tako, kakor da bi imeli tja v Šlezvig-Holštajn, ali pa v Hessen-Kassel v službo priti. To nij praktično, to nij koristno, ne Slovincem, ne učiteljem samim!

Druga škoda pa, po mojih mislih, slovenskemu narodu in državi največja, je, da se pri tem skozi in skozi nemškem podučevanju marsikateri slovenski mladenič svojemu ljudstvu izneveri in neki skaženi spak postane, ki nij ptič ne miš, ne Slovenec ne Nемеc. Iz takih netopirjev nastajajo potem polumožje, ki, ne da bi svojemu narodu čast delali in k zboljšanju mu pripomogli, le ravno svoj lastni rod zatirajo in mu rane sekajo! Ravno ti ljudje so največ krivi, da naš narod ne napreduje, da Avstrija hira, da nij zdravega razvitka v tej državi, ker renegati različnih vrst, ker možakarji brez moškega značaja vse zavirajo, kar je prirodno, kar Avstriji pristoji, kar jo jedino zdržati more.

Kadar človek sliši, kako se nam v nemških novinah ravnopravnost vedno na polna usta in na vso sapo obeta, izvršuje pa se tako, kakor vidimo, tedaj se nehoté na ónega znanega Tantala zmislimo, ki je, kakor stari Grki pripovedujejo, za grehe tega sveta na ónem moral žejen do brade v vodi stati; in kadar si je hotel žejo ugasiti, vselej je bežala voda izpod njegovih ustnic, ko se je upognil, da bi pil. Tako se godi nam Slovincem pri obečanej ravnopravnosti.

Ko bi rajni Slomšek še živel, pa videl, kako se za ravnopravnost borimo, pa je niti najmanjši kos ne dobimo, lahko bi zločil na stari napev novo pesen: „Preljuba ravnopravnost! Oj kje si doma?“ Povsod je iščemo: na taborih, po društvih, po deželnih in državnih zborih, v Mariboru, Gradci, na Dunaji, v Ljubljani, Gorici, Trstu, Celovci, ali od nikod se ne prikaže. Bode li to pod novim ministerstvom bolje? Na to je treba delati našim izvoljenim poslancem in vsemu narodu.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 30. julija.

Glede Čehov se stvari počasi razvijajo, ali vendar razvijajo se. Vlada Taaffejeva uvideva, da se je Čehom doslej zmirom silna krivica godila, in za to skuša to, kar je prejšnja vlada zakrivila, malo po malem popraviti. Z Dunaja se namreč telegrafira praškej „Politik“: „Ministra Taaffe in Stremayr, ki vodita zdaj celo ministerstvo, osob to pa poravnava s Čehi, sta se domenila, najprej češko vseučiliščno vprašanje tako rešiti, da se z ozirom na to, ker se številno rednih profesorjev na praškem vseučilišču ne more pomnožiti, bodo nemški profesorji iz Prage prestavljali na óta nemška vseučilišča, kjer bode kak prostor izprazen, a na praškem vseučilišču se bodo nastavljali profesorji s češkim učnim jezikom. Deželno šolsko svetovalstvo se bode tako preustrojilo, da bode dala iz deželnega zbora nemška stranka polovico svetovalcev, Čehi pa drugo polovico. Knez Karlos Auersperg je prevzel v tem oziru posredovanje; če se pa nemška stranka ne bode hotela udati, potem se bode razpustilo deželni zbor in nove volitve razpisalo za jesen. Imenovanje dr. Emil Otta za rednega profesorja s češkim učnim jezikom na praškej univerzi smatra se za početek poravnavejskega dela“. Dotičen dopisnik omenja potem posebno še, da teh koncesij Taaffe nij dal zato, da bi prišli Čehi v državni zbor, nego samo za to, da se prejšnja krivica popravi. — Dr. Rieger se uže več dni bavi na Dunaju.

Dunajske oficijozne novine oporekavajo glasom, ki odločno trdi, da bode Avstrija zasedla *Novi pazar*. Tem oporekavanjem pa nov ne nič kaj ne verujó, in „Pest. Lloyd“ pravi, ako avstrijska vlada v resnici misli zasedeti ta okraj, potem se mora to takoj zgoditi. Sicer pa se sodi, da se bode zasedenje izvršilo popolnem tajno. Vnanje ministerstvo in tudi vojniško baje misli, da bode izvršenje konvencije avstrijsko turške mohamedane sililo, da se bodo vdali avstrijskemu gospodstvu. Da se zdaj Novi pazar mora zasedeti, velja tudi to, ker imajo Albanci zdaj opraviti z vojnim pripravilanjem zoper Grško in se Avstrijcem ne bodo mogli v bran postaviti.

Vnanje države.

Rusi zapuščajo na vseh krajéh Balkan. V vshodnej Rumeliji so ruski vojaki samo še ob železniški črti Karabunar-Jeni-Sagra-Jamboli in ob cesti od Jamboli do Burgasa. Dne 28. t. m. so jeli zapuščati tudi Jeni-Sagra. V Ruščuk je 14. t. m. dospel 12. polk ulancev, dne 20. t. m. pa iz Slivna v Šumlo 1. polk dragoncev. Dne 18. t. m. so se v Varvi vkricali za Odeso generali Tenevcev, Solovjev, Baumgarten in Svestrin. 14. peški polk 5. divizije in Kazanski polk dragoncev so šli črez

Šipko, polk princa Oranijskega pak črez Jamboli v domovino.

„Pol. Cor.“ poroča iz *Belgrada*: Evropska komisija za določitev meje mej Srbijo in Turško je odločila Srbskej 12 vasij mej Vranó in Kuršumljem kot brambeno črto zoper napade Arnavtov.

V *Londonu* je telegrafski kongres dovršil svoje delo in podpisal konvencijo, ki stopi meseca aprila 1880 v veljavo.

V *Madridu* je neka starka zagnala velik kamen na kralja, ki se je peljal v cerkev. Kralj nij bil zadet.

V *Heidelbergu* je umrl 28. t. m. vojvoda Wilhelm M. klenburg-Sverinski.

Francoski list „*Ordre*“ glavni organ bonapartistov, izjavlja: „princ Jérôme je starešina rodovine cesarske, a ne samo kandidat za cesarski prestol, ampak je on sam cesarstvo.“

Zbornica francoska pak je rešila 28. t. m. budget za javni pouk.

Gledé *Egipta* piše francoska „*Republique Française*“: „Ako porta ne spremeni svojega vedenja nasproti Egiptu, potem se bode vprašanje o investiturnem fermanu opustilo; kédive bode samo danj pošiljal v Carigrad, drugače s porto ne bo v nikakej zvezi. Francoska in Angleška bosti pa vladam predlagali, naj se postavi komisija za likvidiranje, ki bode imela nálog, varovati interese egiptovskih upnikov. Na mesto evropskih ministrov se bodo imenovali glavni nadzorniki, kojih vmešavanje v egiptovske administrativne stvari bode reelno in neovrgljivo.“

V *italijanskem* senatu je odgovoril Cairoli na več vprašanj gledé vnanje politike vladne, da bode zdanje ministerstvo isto tako se véilo, kakor odstopivše; óno bode pospeševalo mir, izvršitev dogovorov, osobito izvršitev čl. 24. berlinskega ugovora, in narodnosti. Prijazno se je na dalje izrazil o Grškej in Rumunskej; tej, da bode Italija takoj priznala neodvisnost, kakor bitro bode rešila versko vprašanje. Italija bode ostala trdna in spravljiva. Senat je odobril potem denarno konvencijo in druge manjše stvari.

Novejši telegram iz Rima javlja, da se je iz višjih političkih ozirov Roncetti imenoval za nuncijski na Bavarskem. Soboti bode vzel v Nemčijo važne depeše. Dozdanji nuncij Masella bode pa v Rim prinesel zadnje predloge Bismarkove gledé kakega „modus vivendi“.

V nekeji rimskeji tiskarni je policija konfiscirala mnogo republikanških programov, ki kličejo, naj se jednacomisleči pridružijo upor, ki se bode kmalu zdaj vnel. Policija je več ljudi déla v zápor.

Poročali smo ob svojem času, da se je notopila nemška ladija „*Grosser Kurfürst*.“ Kakor se zdaj poroča iz *Kiela*, je vojni sodišče po preiskavi obsodilo kontre-admirala B. tšcha na šest-mesečni zápor v tverdnjavi, kapitana-leitenta Klavso za jeden mesec v tverdnjavi, kapitan Kühne je bil nekriv izpoznan.

Poslednje besede je govorila čudnim náglasom.

„Fjorina, moja strast nij begóče čuvstvo mladénsko, katero omamlja slehrni ženski nasmeš — Fjorina, zahtevajte žrtev, in jasno vam bode, da sem mož-beseda.“

„Žrtev ljubezni se ima vračati z žrtvijo. Vi niste pomislili svoje oblube, ali jaz umevam, da mi je odbiti ponudbo. Vašej velikodušnosti nasproti bi bila samo dolžnica, toda jaz nečem biti robkinja. Vi bi imeli pravico terjati, in moja nrav nij nehvaležna. Oba bi se kesala — povedite, nij li takó?“

„Menim, da vam ničesar ne žrtvujem —“
„Denes ne.“

Grof se poslovi slabovoljen, toda bolj razvnet, nego li kedaj.

Druzega dne gré k jednemu najslavnejših dragotinarjev ter pri njem naročí bodálo, táko, kakoršno je rabilo Fjorini pri nje igrah. Ročaj naj bi bil ves opísan sè samimi svetlimi dija-

manti. Kakor je grof ukazal, takó je dragotinar storil. De la Mare je drage volje platil zahtevanih dvajset tisoč frankov, in jekla je dal urezati Fjorinino imé.

Fjorina je malo ne ostrmela, ko jej je grof poklonil svoj krasni dar.

„Ne silite me, naj darilo vzamem, ako je sprejemem, bila bi takó rekoč sklenena naju ljubezenska zaveza.“

„Vzemíte dragotino svojega prijatelja — takó ljubi on in želí biti ljubljениm. Dostojanstvo, imovino in plemstvo pokladam ti pred noge, Fjorina — ná, moja róko, pojdiva pred oltar.“

„Nigdar in nikoli!“

„Tvoja ljubezen je najvišji, jedini smoter mojemu životu.“

„In, znaš li, kaj se pravi ljubiti ciganko in biti od nje ljubljениm? Ti ne véš, kakšni plameni goré v mojih prsih. Brezmejna je moja ljubezen, brezmejno sovraštvo moje. Ako

iščeš razkošja v mojem naročji, bodi si tudi v svesti, da v njem najdeš svojo pogubo. Nisi li še nigdar čul o blaznosti ljubosumnja, čegar zli duhovi spé v srci Fjorininem; svarim te — ker ti mi nisi bašti neljub in te nečem pehnti v nesrečo.“

„Kakó bi neki bil nesrečen po tvojej róci, po tvojem srci! Nasloni svojo glavo na moje prsi — bodi mi soproga!“

„Nigdar — ako te ljub m. ljubim to svobodna ciganka; Fjorina grofica de la Mare bi bila spaka, nevkretna stvar v salonu, iznevernica glumaškemu odru, kder je njej svet. Soproga, katera bi ti napravljala zasmehovanje, bi skóraj bila predmet tvojej otožnosti in jezi. Ali jaz ti nečem biti hvaležna o n čemer drugem, nego o sreči tvoje ljubezni, in nij me volja, biti dekla tvoje velikodušnosti.“

Vedno viharnejše je ponavljal grof svojo snubitev. Prigovarjal jej je, čim dlje, tem strastnejše in slajše.

Dopisi.

Iz savinjske doline 24. julija.
[Izv. dop.] „Tagespost“ št. 190. je prinesla dopis iz Celja, poln publih fraz in sofizmov, s katerimi nemškutarja stranka v svet trobi, kako je šla tistim Laščanom zahvalit se, ki so za dr. Foreggerja glasovali. „300 udeleževalcev“ — misliti si moremo le take, ki nimate zadosti lastne volje — so kar po železnici kot vozno robno poslali — „befördert“ — drugi plemenitejši pa so po okrajnej cesti doli drdrali, ker sicer bi Laški trg ne zvedel, da ima Celje tudi konje. V osobi g. urgermana Mareka so našli besednika, ki je zbranim celjsko-nemškutarske lastnosti, ki so baje čez vse plemenite — „oder was“ — glasno povedal. Ker je svoje sofizme za nemškutarska ušesa precej ugodno skup skrpal, je pa tudi osiveli gospod profesor vreden, da mlademu čez vse navdušenemu Rakušu jermena odvezuje.

Povedal je vernim poslušalcem, da nam on, oziroma njegova stranka v boji za najvišji blagor človeštva, za napredek in svobodo, katero ne zahteva samo za sé, ampak za vse, ki v lepej in velikej Avstriji bivajo, ne žuga z ognjem in mečem, ter nam ne želi solnca domovine odvzeti, ampak želi nam več luči. — Oh, kako ste vendar milostljivi, gosp. profesor! Pa kaj to? — „Höher Peter!“ Rekel je tudi, da njegova stranka še nij preiskala, kdo je pri nas domač, kdo tuj, da nam nič neče vzeti, pa si tudi ne da nič odtegniti, kar je njena lastnina; ona ne grdi nikoga in ne žuga z ovadbo; ona ne laže, njeno orožje je resnica, odkritosrčnost in pravica.

Poglejmo no, kako vzvišene kreposti in kako ošabno se jih ti ljudje domišljujejo, ozrmo se pa tudi na njih dejanja in kmalu bomo videli, da nemškutarska celjska kopriva ne rodi obetanega plemenitega sadu, temveč šopiri se izza plota na naše polje in nam izpodriva naš živelj.

„Najvišji blagor“ so nam vselej, kakor nas žalibog premnoge skušnje učé, tako-le vsiljevali in nam ga še vsiljujejo: Slovenska mladina se ne more materinega jezika dovolj učiti, ker s tem bi prehitro k pameti prišli. Ako se slovenski jezik očitno in izdatno prepovedati ne more, se pa nemškega, ali kake druge reči toliko naloži, da za naš materini jezik ne ostaje dovolj časa. Kdor se proti nemškemu jeziku v šoli ali uradu le malo zi-

„Pojdi z menoj in ostavi glumače.“

„Na moje srcé, takó slabo, da veruje tvojemu zagotavljanju. Bodálo mi bodi prvi in poslednji dar tvojih rok. prejmeš ga zopet, kadar se obrne tvoje srcé od mene!“

Čudno so zvenéle te besede cigankine, oči so se jej lesketale in položila je svojo kdrasto glavo na njega rame.

Zopet zabučé trobente v glumišči; zopet izvršuje Fijorina najdrznejše svoje umetelnosti — živahnejša in samosvestnejša, nego katerikrat prej.

Cvetlice so cvéle in odcvéle. Charles Vittoire je ostavil sé svojimi igralci Pariz in se napotil v Lijon. Ciganka je šla sé svojim voditeljem.

„Ali me ne izpremiš, Alfred?“

„Znaš, draga dušica, da mi je na vsak način biti navzočnemu, dokler se ne izteče naša rodbinska pravda o —“

(Konec prib.)

niti upa, ta je — pravijo nemškutarji — „državi nevaren“.

Tudi nemškega jezika se naj ne uči v slovenskih šolah slovenska mladina po najkrajšem potu, ampak poprej ko otrok mehanično čitati zna, mora se učiti obširno nemškega pravopisa, katerega po velikej večini Nemci sami ne razumejo. Glavni namen je ta, da mladina tako počasi, ko mogoče napreduje. Le poglejmo šolske knjige, posebno prvo nemško slovnico, preštejmo pa tudi slovenske slovnice v naših ljudskih šolah, našli bomo, da slednjih na slovenskem Štajerskem nij.

Ako se kaka bistra glavica, sinček slovenskih staršev, vendar le po tem težavnem potu do srednje šole pomaga, tam ima revče še marsikatero nevarnost prestati. Število dijakov v višjih razredih nam to jasno kaže. Čudno bi pa tudi bilo, da bi se mladenič pri profesorji, ki se upa take debele sofizme očitno prodajati, za „najvišji blagor“ ugrel. Z zvižčami, lažmi in vsakojakimi sredstvi nas je ta stranka z njenimi poslanci vred itd. vselej na krivi pot, ki ne pelje do svobode in napredka, ampak v naš narodni propad, silila. Dokazala je, da hoče naš narod in korenini pokvariti, da bi prej v revščini in nezavesti onemogel, da bi ga ložje izpodrinil nemški ali italijanski delavec, trgovec, obrtnik, uradnik itd., slovenski domačin pa bi bil le prav pohlevni postrežnik, da bi se tako pri nas redile le nemške familije in slovenske dežele bi lepo dozorele za veliko-nemški želoдец. Zgodovina nas o tem dovolj podučuje. Takšen „najvišji blagor“ še v Afriki Zuluvom preseda, pa bi ga g. Marek nam ponujal. Če laži-liberalna nam sovražna stranka néma tega namena, zakaj se pa tako sili mej našo mladino nam za varuha; zakaj tako hrepeni po naših šolah, uradih itd. Kmetje v okolici celjskej so čudno srečni iz samega laži-liberalnega nemškega blagra. Akoravno imajo prav blizu preblazene nemške šole in preobilo germanskih lažnjivih prorokov, vendar posestvo za posestvom izgubljavajo, kajti nemški blagor jih je od nekdaž za to odgojeval.

Taka je gospod Marekova „luč“; tako nam se ve da prav veliko privoščijo. Nemškutarska stranka ima uže predolgo privilegij, nam tako luč usiljevati. Ta jim je ljuba lastnina, katere vsakako ne bodo z dobrim pustili. Ošabno še pravijo, da še nijso preiskali, kdo je pri nas „domač“, kdo „tuj“. No, slovenski narod je prišel brez gosp. Mareka in njegove stranke kljubu celej ponemčevalnej stranki in nje delu toliko do zavesti, da ne mara za „luč“ laži-liberalnih švindlerjev in vé brez njih „luči“ dobro ločiti domačina od tujca, domoljuba od renegata. Volitve so za to vselej izvrstna skušnjá, laži-liberalna stranka o takem času vselej vse porabi, kar slovenski narod zasramuje in psuje, vse, kar je resnici, odkritosrčnosti in poštenosti nasproti. Gosp. Marek je zatorej grde proge svoje stranke malo umivati poskusil, ali zavedni Savinjšani bodo za to skrbeli, da bo tako hvalisanje in prilizovanje brezvspešno.

Domače stvari.

— (Shod antropologov) je okončan. Vtorek dué 29. t. m. so imeli svojo drugo sejo. Prvi se je oglasil gróf G. Wurmbbrand, izrekajoč željo, naj bi se tudi v Avstriji, kakor uže delajo v Nemčiji, sistematično merile črepinje in preiskavala boja polti, lás in očij, da bi se na temelju teh podatkov lahko raz-

vijale nadaljne antropologične študije. Nasvetoval je, da se stvar izroči učiteljem po srednjih šolah, kateri imajo po več let poučevati iste osebe in so v mladeniških letih uže dovolj razvite rasti. Zavračal je nadalje mišljenje, da imajo narodje vsak zá-se kakšno karakteristično barvo očij, lás in polti, ter rekel, da nij res, kar trdé nekateri učenjaki, da so znamenje Germanom n. pr. višnjevo okó in plavi kodri. Dokazival je, da upliva na vnanost ljudij ponajveč podnebje in se v istih klimatičnih razmerah nahajajo ljudje z enakimi obličji, brez ozira na njih národnost. Govornik naposled stavi nasvet, da se ustanovi na Dunaji središče antropologom, kakor ga imajo v nemškem Berlinu, kjer mu je predsednik slavni učenjak Virchow. — G. Scheyer je poročal o najnovejših najdbah rakev v okraji rateškem. Po njega mislih so te rakeve iz poznejše dobe nego šentmarjetske, kar se dá sklepati odtod, da se v njih dobivajo raznokake ogrodi, katerim je položaj navadno sedeč, dočim se v gomilah pri sv. Marjeti in Jablanici nahajajo samo žarice in brončeno posodje, iz cesar je lehkó soditi, da so bili ondi pokopani mrličji prej sežgani. Povestnica sama pa nam pripoveduje, da so starodavni narodje svoje mrtvece najprej sežigali, a tekar v poznejših časih jeli jih pokopavati. Da se je prišlo na sled tem gomilam, je po nekoliko pomoglo vzvišeno njih ozemlje, a po nekoliko pri kopanju najdeni apnenik in peščenik, od katerega so narejene njih ploče. Letos so našli zopet 13 taciš gomil, 6—10 metrov dolgih. — G. dr. Szombathy, c. k. adjunkt v dvornem muzeji dunajskem, je v prav zanimivem pa preobširnem govoru razpravljal, kakó se dájó na razne načine meriti človeške črepinje in je navajal raznih strokovnjakov metode, katerim pak nij bil dovoljen vspeh. Najboljša sprava za takove študije, pravi govornik, da je kranimetriški aparat, katerega je kazal, ob jednom tolmačeč, kakó je z njim moči doseči zaželenih rezultatov. — G. Obermüller, ki je baš o poludne pričel svoj govor, je razglabal na temelji jako nezanesljivih virov svoje misli „o predrimskih stanovnikih noriških“, kar je bilo res originalno, a nikakor zgodovinsko opravičeno niti verjetno. — Grof Wurmbbrand nij govoril konečnega govora „o avstrijskih stavbah na koleh“, ker se je bil uže kazalec na uri predaleč pomaknil. Seja je bila sklenena s pročitanjem družega predavanja, katero je bil poslal gosp. dr. vitez Lušin. — Popoludne so se prijatelji starih najdeb odpeljali na ljubljansko barje, kjer jim je ljubljanski muzejni kustos razkazival kraj najnovejših izkoplja. Za sredo so se zmenili tujci, da obišejo postonjsko jamo.

— (Iz vješče o stenografskih tečajih na kr. vel. gimnaziji zagrebačkej obdržavanih u petgodištu 1874/5 do 1878/9), katero je priobčil naš slovenski rojak, gimnazijalni učitelj stenografije in kamorni stenograf v Zagrebu, g. Ant. Bezenšek, prinaša na čelu njega spis: „O rimskom brzopisu i njegovu uplivu na razvoj novije stenografije“. V drugej točki: „Kronika stenografije na gimnaziji zagrebačkej“ pripoveduje naš marljivi g. brzopisec, kakó je uvel to lepo umetelnost v ondotne srednje šole, ter kakšne vspehe je dosegel v petih letih trudoljubivega svojega delovanja. Iz „Imenika učeniká stenografskih tečajá“ razvidamo, da tu ti zagrebačka mladež čim dlje tem bolj izpoznava veliko korist stenografije v praktičnem življenji in za-

torej število nje gojiteljev dan za dném raste. Ko je začel predavati svoj predmet g. Bezenšek, l. 1874/5, je imel samo 32 slušateljev, zdaj, koncem šolskega leta 1878/79, mu je učencev broj podvojen, namreč 65. — mej temi mnogo tacih, ki pišó v minuti 100 in več besedij. Konstatujočim sijajni ta napredek v jugoslavenske, v tem slučaju specijalno hrvatske stenografiji, nam je vsakako iz srca čestitati g. Bezenšku, kateremu želimo tudi v bodoče jednaci srečnih vspehov pri svojih učencih, a srečnejših v — višjih krogih.

— (Vihar.) Iz Trsta se nam piše: V nedeljo 27. t. m. z večera okolo pol osme ure je pri nas bila velika nevihta, katera je na pravila mnogo škode v tukajšnjem pristanišči, ter so jej celo nekateri ljudje imeli žrtvovati svoje življenje. Veter vrtimec je visoko dvigal valove morske in narejal takozvane „vodene hlače“. Po nesreči se je vozil baš ončas v majhenem čolnaku po morji kapitan trgovske ladiji, Lewy, z soprogo, hčerjo, bratom ter njegovo nevesto in dvema veslárjema. Razburjeni element jim je prekopicnil ladijo, in vse tri ženske je pogoltnilo morsko brezno. Može so si srečno spasili život. V novej luki je pis potisnil čoln, v katerem sta bila dva moža in dve ženski, mej angleški parnik „Ciprian“ in breg, pri čemer je bil zmečkan jeden mož, ostalim trem osobam je bila sreča milejša. Blizo 24 ladij je ta vihra bolj ali manj poškodovala; jedna, „Maria Concetta“ po imenu, ki je bila naložena z ogljem, se je potopila. Pomorski čuvaji ali piloti ter mornarji barke „Ida“ so prav hvalevredno hiteli povsodi na pomoč, kjer jih je bilo treba.

— (Postava, tičoča se čebelarstva), katero je sklenil goriški deželni zbor v minolej sesiji, zadobila je cesarsko po trdbo dné 18. junija t. l. in je uže v deželnem zakoniku objavljena. Ta postava določuje, v kakej daljavi se smejo postavljati čebele od javnih pótov, stanovališč, hlevov itd. ona daje županom oblast, da lahko znižajo število do mačih panjev, ko bi to število bilo čebelarstvu ali poljedelstvu v škodo, določuje daljavo mej domačimi čebelnjaki in iz drugih krajev na časno pašo pripeljanimi čebelami; pooblastuje župane, da smejo uvaževanje vnanjih čebel prepovedovati, ako spoznajo da utegnejo vinstvu ali sadjereji škodovati; daje občinam pravico, pobirati naklado do 8 krajcarjev za vsak panj vnanjih čebel; navaja, kakó se ima ravnati proti čebelam roparicam; odkazuje oblastnije, katerim gre odločevati in razsojevati v čebelarstvenih stvaréh in določuje, kakó se imajo kaznovati prestopniki.

Razne vesti.

* (Vojska Rusov s Turkomani.) Uže več let se Rusi vojskujejo po malem s Turkomani, letos pa so jih z večjo silo prijeli. Turkomani so divji narod v srednje Aziji. sosedje Perzom in sorodniki Turkom. Glavno mesto je Merv; njih dežela je romantična, v mnogih krajih pa peščena, nahajajo se velike puščave brez vode in brez sence. Zato je za Ruse huda, vstrajati v hudej vročini, vsako najmanjšo stvar, celo vodo s soboj voziti, in še vsako uro pripravljenim biti na napad Turkomanov, ki imajo hitre in dobre konje, ter so dobri jezdec. Vojska pa je bila potrebna, ker Turkomani ne dajo miru, ter pridejo krast in plenit zdaj v Rusijo, zdaj v Perzijo. Ruski poveljnik je znani general Lazarev, ki se je tako znošil pri šturmu na Kars. Pod soboj ima 18.000 mož, vsi od kavkaške vojske. Za prevažanje živeža, streliva in drugih stvari ima

pa 15.000 velblodov (kamel) in 6000 konj. Kljubu neugodnim krajnim in vremenskim okoliščinam upajo Rusi vendar, da bodo divjake ukrotili.

Narodno-gospodarska stvar.

Kako je moči osušiti ljubljansko barje.

Za svojega bivanja v Ljubljani sem opazil, da, kadar naraste Ljubljanica okolo 1½ metra nad navadno svojo gladino, preplavi ta reka malo ne vse barje ali močvirje, ter na takšen način napravlja veliko škode obdelane zemlji. Ti slučaj se ponavljajo često vsako leto. Dokler bodo uprivalne okolnosti te vrste, nij moči misliti na urejeno obdelavanje zemljišča, in dokler se ne odpravi ta neprilika, né majo niti sicer plodna tla gorenjska in dolenjska posebne vrednosti. —

To me je napótilo, da sem jel promišljevati, kakó bi se tej nepriliki temeljito v okom prišlo. Redke razmere reke Ljubljanice, od nje izvirka do nje ustja, so pobudile v meni veliko pozornost, in potrudil sem se, da sem natančno izpoznal nje porečje. Pri tem preiskavanji sem našel, da pritoki na barje ne prinašajo nič ali le malo peska in zemlje, ter se ne da misliti, da bi se tem načinom preplavljeno zemljišče — barje — kedaj vzdignilo; vse vodé, katere se izlivajo na barje, so namreč poprej po največ imele tékati pod zemljo, in sicer mej golimi skalami, takó, da jim nij bilo moči ondi jemati si prsti in drugih tvarin, katere bi odtiravale soboj in jih poznejše puščale na svojem potu po barji.

Da bi se polagoma vzdigovala zemlja na barji, dakle nij misliti. Zatorej preostaje le jedino sredstvo za osušenje barja, in sicer: ako bi se dalo napraviti, da bi voda bolj otekala. To se je uže poskušalo pol veka, in doseglo po nekoliko tudi s prekopom Gruberjevega kanala. Da se stvar nij posrečila do cela, je kriva jedino previsoka léža omenjenega prekopa, pri čegar napravljanji nij nihče mislil, da bi se voda imela takó urediti, da bi je imeli, kolikor bi je trebali in kolikor bi je želeli.

Vidi se, da so se pri napravljanji tega kanala največ ozirali na to, da bi Ljubljana dobivala vedno dovolj vodé za svojo porabo. A to bi se bilo dalo lahko učiniti s tem, da bi pri zidanem mostu bila posebna zatvornica.

Iz ónega, kar sem uže omenjal, je lehkó uvideti, kakšen da bode moj predlog; jaz bi namreč rad stvar uredil takó, da bi zagotovljena bila stalna korist obdelane zemlji na barji, a da bi pri tem mesto Ljubljana in tovarne ob Ljubljani nikakor ne pogrešale potrebne vode, nego je imele v izobilji.

Da bi Gruberjevi kanal globočje izkopali, in na rečenem mestu napravili zatvornico, nij možno, ker se je bati velikih žrtev v novcih in tudi gledé obdelane zemlje na barji. Kajti, kdor bi hotel to storiti, bilo bi mu ne samo podreti oba mosta, ki držita preko tega kanala, in ja nova narediti, nego bi imel tudi sam kanal vodi zapreti, pri čemer bi uničena bila zdaj obdelana tla na barji dotlé, dokler bi ne bila gotova nova vodna pot.

Zategadelj nij druge pomoči, razven te, da se izkoplje nov kanal, kateri bi se začel na barji, ter bi se, imajoč potrebne zatvornice, vlekel ónstran, t. j. na desnem bregu Gruberjevega, do Fužin, kjer naj bi se na primernem kraji pod fužinskimi slapi in pred véliško papirnico združával z Ljubljano. Ako pomislimo, kar vem iz dobrega vira, da iznaša padanje reke Ljubljanice od Vrhniče do Ljubljane 0,5 metrov, a od tod do nje iztoka v Savo 18 metrov, imel bi odtok vodé biti zelo dovoljen. Zatvornica bi potem bila zató, da bi struga, vodeča skozi mesto, dobivala vedno dovolj vodé, in da bi se, kakor bi zahtevale razmere, o suši napajalo barje, ali kadar bi Ljubljana narastla, ter bi pretila povodenj, da bi se voda naglo spuščala.

V tem slučaju ostane Gruberjev kanal, z obema svojima mostovoma, kakoršen je zdaj.

Kolika bodi veličina profila ónega novega kanala, kolika dolžina in kakšno vzožje, ter kakšni bi bili troški, ne morem povedati, ker né mam v róci dotičnih podatkov. Da se le-tí pozivedó, ter napravi načrt, treba vso stvar izro-

čiti izkušnemu hidrotehniku, kateri se ima zopet ravnati po nasvetih geologov in ljudij, poznavajočih ondodni svét.

Zdi se mi, da bi koristno bilo, če bi novi kanal na primernem kraji bil napravljen tudi popolnem pod zemljo, kajti biti ima zeló globok, a tolikšnega sicer nij mogoče izvesti, nego da se okrajnej cesti odkaze drugo mesto in se poderó nekatere hiše, čegar, v navedenem slučaju, kateri nasvetujem jaz, nij treba.

Izkopana in na čolnih izvožena zemlja bi rabila za nasipávanje najmočvirnejših krajev, in za napravljanje varnostnih jezov na bregovih Ljubljane po barji.

Veselilo bi me, ako mi bode moči s tem, da sem sprožil in objavil to svojo misel, priljubljenej si Kranjske in posebno mestu Ljubljani storiti nezatno uslugo, in srečnega se bodem cenil, ako se ta moj nasvet vzame v ozir, in se tako stvar reši s povoljnim vspehom.

V Brnu, dné 20. julija 1879.

France Vyhnał,

c. kr. višji inženér v deželnega predsedništva tehničnem oddelku.

Listnica uredništva. Herrn Fr. Vyhnał, k. k. Ober-Ingenieur, Brunn: Wir haben Ihren Vorschlag dem Morast-Kultur-Ausschusse übergeben. Zu grossartigen Bauten stehen demselben leider keine entsprechenden Fonds zur Verfügung, übrigens würde eine einfache Vertiefung des Gruber'schen Kanals ohne Gefárdung der Brücken durchführbar sein. — Gospod T. S.: Oprati od lahonskega magistrata v Trstu postavljene „Capo distretuale“ in zaradi tacega možá polemizirati proti „Edinosti“, ki je gotovo dobro poučena v okoliških razmerah, bi se našemu listu čudno prilagalo.

Tujci.

29. julija:

ri **Sionu**: Rotherman iz Trsta. — Horn iz Gradca. — Pez iz Dunaja.

ri **Moscu**: Dacher iz Dunaja. — Otto iz Trsta. — Welsbacher iz Gradca. — Part iz Dunaja. — Malner iz Reke. — Spiz iz Dunaja.

ri **bavarskem dvoru**: Kocijančič, Stabil iz Trsta.

ri **avstrijskem cesarju**: Železnik iz Reke. — Peršič iz Reke.

Dunajska borza 30. julija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gld.	70	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	68	15	„
Zlata renta	78	65	„
1800 drž. posojilo	126	60	„
Akcije narodne banke	827	—	„
Kreditne akcije	272	—	„
London	115	75	„
Srebro	—	—	„
Napol.	9	22	„
C. kr. cekini	5	46	„
Državne marke	56	80	„

Zlatar,

ki zna tudi rezljati, želi dobiti službo. Naslov je: **Iguacj Pintar, Gorenjavas, Gorenjsko.** (343-1)

Posebno dobrega, čistega, belega ali rdečega vina, dolenjca, je na prodaj

300 do 400 veder,

po 3½, do 4 gold. vedro pri Cvenkelnu v Sevnici. (345-1)

V najem se dá

za več let **posestvo v Cerknici**: hiša, mlin, dve žagi, „potošljica“ in vrt. Ako se kupec oglasi, se tudi prodá (344-1)

Janez Grebenc
v Cerknici pri Rakeku.

Strelovode

najzanesljiveše s prišpóčnim rtom iz platine izdeluje podpisani

za zvonike, hiše, kozolce itd.,

ter je sam razpeljava. Podpisani opozoruje pri tej priliki tudi, da ima poseben stroj, s katerim zamore vsak trenotek poskusiti, ali je napeljeni strelovod še dober ali uže poškodovan, in torej hitre poprave potreben. Popravo priskrbi tako, dobro in po nizkej ceni. Ako se terja, pozlati strelovodov rt z zlatom v oguju. (336-2)

Franc Kašperič,

v Mariboru, Allerheiligen-Gasse

Lastnik in tisk „Narodne tiskarne“.